

8. Глобальний індекс кібербезпеки URL: <https://www.itu.int/epublications/publication/D-STR-GCI.01-2021-HTML-E>
(дата звернення: 7.02.2025)

9. Національний індекс кібербезпеки URL: <https://ncsi.ega.ee/ncsi-index/>
(дата звернення: 10.02.2025)

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-52>

**LITERATURE AS A CHANNEL OF INTERNATIONAL
COMMUNICATION IN THE CONTEMPORARY WORLD:
THE UKRAINIAN-HUNGARIAN EXPERIENCE**

**ЛІТЕРАТУРА ЯК КАНАЛ МІЖНАРОДНОЇ КОМУНІКАЦІЇ
В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ:
УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКИЙ ДОСВІД**

Balla E. Yu.

*Candidate of Philology,
Associate Professor,
Associate Professor at the Ukrainian
Literature Department
Uzhhorod National University
Uzhhorod, Ukraine,
Associate Professor at the Ukrainian
Language and Culture Department,
University of Niredgaza
Niredgaza, Hungary*

Балла Е. Ю.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української
літератури
Ужгородський національний
університет
м. Ужгород, Україна,
доцент кафедри української мови
та культури
Ніредьгазький університет
м. Ніредьгаза, Угорщина*

Stefuca V.

*PhD,
Associate Professor at the Ukrainian
Language and Culture Department
University of Niredgaza
Niredgaza, Hungary*

Штефуца В.

*доктор PhD,
завідувач кафедри української мови
та культури
Ніредьгазький університет
м. Ніредьгаза, Угорщина*

Міжнародна комунікація є багатовекторним явищем, що охоплює всі сфери транскордонного співробітництва. Обмін інформацією з метою налагодити конструктивний діалог є невід'ємною складовою ефективною міжнародної політики, адже «будь-яке усвідомлення світу,

навіть і зокрема об'єктивне знання про ті самі події набуває різного значення для людей різних життєвих світів, культур, ідентичностей» [1, с. 14]. Саме тому важливою ланкою цього процесу є взаємодія на полі культури.

В умовах складної геополітичної ситуації, коли Україна в силу трагічних історичних обставин фактично опинилася в епіцентрі глобалізаційних процесів, різні сфери культурного життя в різноманітних формах долучаються до оприявлення причин, фактів та наслідків воєнних подій на її території. Серед них і українське художнє слово та українська книга.

Художня література споконвіку була стратегічним каналом реалізації міжнародної комунікації, а художній переклад – ґрунтом для пізнання інонаціональних реалій та культур. Особливої ваги така співпраця набуває в період глобальних розколів, що зумовлюють напруження в міжнародній політиці.

У контексті непростих політико-економічних відносин України та Угорщини, пожвавлення контактів на культурних теренах має виняткове значення. Адже мистецтво, зокрема й література, крім ментального (раціонального), здійснює ще й емоційний та естетичний вплив, формуючи не лише адекватне розуміння певних речей, а й здатність до емпатії, до співпереживання, тобто «промовляє» й до емоційного інтелекту реципієнта. Розуміючи це, українці, які проживають зараз в Угорщині, докладають чимало зусиль, щоб налагодити цей канал трансляції правдивої інформації про Україну та воєнні реалії. З цією метою у квітні 2023 року було створено й Фондацію української книги в Угорщині «UNABOOK», що, за свідченням її засновниці й кураторки Уляни Княгиницької, має на меті сприяти культурній дипломатії та налагодженню культурного діалогу й обміну між країнами.

Під егідою цієї Фондації опубліковано чимало цінних видань, організовано серію культурно-мистецьких заходів, реалізовано ряд цікавих проєктів.

Пріоритетним завданням «UNABOOK» є видання та популяризація інклюзивної літератури. Вийшло друком кілька українськомовних книг шрифтом Брайля: двотомне видання «Апостоли Свободи», куди увійшли вибрані твори Тараса Шевченка й Шандора Петефі; двотомна поетична збірка Михайла Жайворона – «Чорнобильський вузол: розпад атома» та «Чорнобильський вузол: розпад імперії»; путівник «Базиліка Святого Іштвана»; повість «Три сходинки Голодомору» української дитячої письменниці Еліни Заржицької. Було засновано «Полицю»

української книги Брайлем» у Державній бібліотеці іноземних мов м. Будапешт, яка містить понад пів сотні літературно-інклюзивних україномовних видань.

Суттєвим внеском у справу артикуляції правди про війну в Україні й будівництва міжкультурних мостів стало видання двомовної антології «Поетична вАрта: українська поезія спротиву» («KöltÖrség. Ukrán ellenálló költészet»), яку У. Княгинецька охарактеризувала як один із найважливіших видавничих проєктів Фундації. Упорядником цього видання є митець та журналіст Михайло Жайворон, змістовну передмову під назвою «Їжаки» підготував знаний поет, лауреат Британського ПЕН-клубу Ігор Павлюк, переклади угорською мовою реалізувала Тімея Тімко. Обкладинку ілюстровано картиною «Україна у війні» відомого художника Олега Шупляка.

В анотації до книги зазначено: «У цій динамічній антології-білінгві представлено чоловічий та жіночий духовно-практичний досвід російсько-української війни, погляд поетів із самого її пекельного епіцентру, яким є наразі Україна у світі» [3, с. 4]. І справді, представлений у виданні матеріал є репортажем про трагічно пульсуючі будні сучасної України, що в поетичному вислові понад сорока митців оприявнюється в різних жанрово-тематичних формах: найчастіше – в експресивних епічних картинах («Маріупольський щоденник» О. Бевзюк, «Найстрашніша річ – теплий шарфик моєї евакуації» Ю. Бережок-Камінської, «Буча» Б. Гайворонської, «Коли рідний дім перестає бути фортецею...» Г. Гайворонської, «Вечеря» В. Клічка, «Ці дні зістарили ту жінку на віки...» Н. Ковалик, «У цій небесній круговерті...» С. Короненко, «Воно...» С. Лаза, «То не втеча наляканих гамом...» Л. Ланської, «302 хвилини» П. Маги, «Донор» І. Павлюка, «Дівчинко з ключиком у руці...» Т. Пишнюк, «1941–2022» В. Присяжнюка, «Свідок» А. Станіславською, «Згорбився місяця півсилует» Б. Томенчука), віршах інтимно-трагедійного («Синочку...» В. Бричкової-Бірюкової, «Мамо, я убитий в Ірпені!» В. Головецького, «Вдягнися в сорочку» І. Зелененької, «...повертайся живим» В. Крупки, «Ангел» О. Мельник) чи інтимно-життєствердного характеру («Коли, нарешті, скінчиться цей бій...» В. Ковтуна), поезіях жорсткого громадянського пафосу («Кожен ранок – як битва» М. Жайворона, «Нація переможців родиться у підвалах» Т. П'янкової), філософських медитаціях чи інвективах («Гроза» А. Багряної, «Чорна сука старої печалі» Л. Голоти, «Як дихати Богу, коли сходить кров'ю калина» О. Євтеєвої, «Великий льох» Н. Мраки, «Щомиті я востаю в пам'ять, вглиб...» Ю. Сільчук, «Мир каже: змиряся – і підкидає дрівцят у твою

війну» Н. Фурси), віршах-молитвах («Отче наш, Ти Хто повісив найпершу космічну пилину» Я. Демчук), віршах-пророцтвах («День 174. Ніч» А. Сенчила, «...тоді, коли все залишиться позаду...» М. Сидоржевського, «Наша осінь» Є. Юрченко) тощо.

Проілюструємо сказане філософсько-сконденсованою мініатюрою відомого літературознавця та поета Юрія Коваліва:

*Ржею взялися трави.
Дронів антитіла.
Небо горить криваве
І вигорає до тла.
Попіл на землю сиву
Сиплеться звідусіль.
...в розпуці Божого гніву
Приховано Божий біль [3, с. 58].*

У цілому, спостерігаємо те, про що пише в рецензії Тарас Кремінський: «Тут – справжня сила і міць боротьби, криваво-чорні згустки болю і втрат, а також люта, нездоланна віра українських письменників у Перемогу, ЗСУ, Україну. Кожен автор – з одним-єдиним текстом-набоєм, проте сама книга – це справжня поетична артилерія (артА, звідси – «Поетична вАрта»), що постала і їжаком-загородженням, і духовною синергією, і високоточним Словом-зброєю, і «чорним по чорному» бронезилетом від московського Зла» [2].

Антологія віддзеркалює широко географічну й водночас емоційну панораму України у війні, творцями опублікованих тут поетичних текстів є представники різних мистецьких генерацій та стильових уподобань. Творчість кожного з них репрезентовано одним віршем, що паралельно подається й угорською мовою. Видання водночас знайомить читача і з персоналіями авторів, подаючи їх творчі біографії двома мовами.

Важливо, що презентація цієї книги відбулася на 29-му Будапештському книжковому фестивалі 28 вересня 2024 року і свою комунікативно-емотивну функцію виконала вповні. Українське поетичне слово, наснажене емоційним, трагедійно-больовим сприйняттям сучасного буття й уміло ретрансльоване угорською мовою, таким чином стало потужним каналом поширення інформації про справжнє «обличчя» війни та необхідність пошуку ефективного діалогу для долання деструктивних процесів у міжнародній співдії.

Література:

1. Бистрицький Є. Вступ. Є. Бистрицький, Р. Зимовець, С. Пролєсв. *Комунікація і культура в глобальному світі*. Київ: Дух і Літера, 2020. С. 2–18. URL: <http://bystrytsky.org/comcult20.htm> (дата звернення: 09.02.2025).
2. Кремінь Т. Українська поезія спротиву – угорською. URL: <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2024/09/25/190439.html> (дата звернення: 09.02.2025).
3. Поетична вАрта. Українська поезія спротиву / Упорядник – Михайло Жайворон. Будапешт: Фондація української книги в Угорщині, 2024. 144 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-53>

INTERPRETATION OF CULTURAL CODES IN INTERNATIONAL COMMUNICATIONS AS CONFLICT PREVENTION**ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ КОДІВ У МІЖНАРОДНИХ КОМУНІКАЦІЯХ ЯК ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТІВ**

Bashkeieva O. M.

*PhD (Philosophy),
Assistant Professor at the Department
of Expertise of Cultural Values
and Design
University of Customs and Finance
Dnipro, Ukraine*

Башкеєва О. М.

*кандидат філософських наук,
доцент,
доцент кафедри експертизи
культурних цінностей та дизайну
Університет митної справи
та фінансів
м. Дніпро, Україна*

Інтерпретація культурного коду у міжнародних відносинах, філософських, культурологічних, лінгвістичних працях тощо відбивають різні його аспекти. Загалом культурний код – це знакова система та перелік правил, згідно з якими шифрується або, навпаки, розшифровується та чи інша інформація, в даному випадку – інформація про учасників комунікації. Зазвичай, у міжкультурній комунікації, яка постійно відбувається протягом тисячоліть, функціями культурного коду виступають розшифрування смислів масштабних явищ культури, забезпечення зв'язку знака та значення і